

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL ATISISAKYMO NAGRINĖTI PRAŠYMĄ NR. 1A-141/2021

2022 m. sausio 26 d. Nr. KT13-A-S13/2022

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Giedrės Lastauskienės, Vytauto Mizaro, Algio Norkūno, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės,

sekretoriaujant Vaivai Matuizaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvartė pareiškėjų [duomenys neskelbiami] ir [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-141/2021.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

- Iš pareiškėjų prašymo visumos matyti, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar:
 - Lietuvos Respublikos Konstitucijos 128 straipsnio 2 daliai neprieštarauja Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad valstybės valdoma įmonė, kurios turto (96 proc.) savininkė yra valstybė, nepatenka į DK 59 straipsnio išimtį;
 - Konstitucijos 29, 50 straipsniams neprieštarauja DK 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narys gali būti atleidžiamas darbdavio valia nesant tam objektyvių pagrindų;
 - Konstitucijos 50 straipsniui neprieštarauja DK 168 straipsnio 3 dalis (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) teritorinio skyriaus vadovo teisė duoti sutikimą atleisti profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narį vietoj pačios profesinės sąjungos.
- Pareiškėjas [duomenys neskelbiami], darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narys (toliau – pareiškėjas, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narys), kreipėsi į bendrosios kompetencijos teismą dėl *inter alia* jo atleidimo iš darbo ginčijamos DK 59 straipsnio 1 dalies pagrindu pripažinimo neteisėtu. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2021 m. sausio

6 d. sprendimu pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, ieškinį atmetė. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. balandžio 22 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. sausio 6 d. sprendimą paliko iš esmės nepakeistą, be kita ko, konstatavęs, kad nagrinėjamoje byloje, gavus DK 168 straipsnio 3 dalyje nurodytą Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus vadovo sutikimą, kurio teisėtumas patikrintas abiejų instancijų administraciniuose teismuose, papildomo profesinės sąjungos sutikimo reikalavimas būtų perteklinis. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas galutine ir neskundžiama 2021 m. liepos 28 d. nutartimi atsisakė priimti pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, kasacinį skundą.

3. Pareiškėjų prašymas Konstituciniam Teismui registruotu paštu išsiųstas 2021 m. lapkričio 29 d., Konstituciniame Teisme gautas 2021 m. gruodžio 1 d.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

4. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį (2019 m. kovo 21 d. redakcija) kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones; šios teisės įgyvendinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas.

5. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 65 straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 2 dalies 3 punktą pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui turi būti pateiktas per keturis mėnesius nuo galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tais atvejais, kai Konstitucinio Teismo įstatymo 65 straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte nustatytas keturių mėnesių terminas sueina ne darbo ar oficialios šventės dieną, paskutine šio termino diena laikytina po šios ne darbo ar oficialios šventės dienos einanti pirmoji darbo diena (*inter alia* 2020 m. balandžio 15 d. sprendimas Nr. KT75-A-S70/2020, 2021 m. kovo 4 d. sprendimas Nr. KT38-A-S36/2021).

Pažymėtina, kad, kaip minėta, galutinė ir neskundžiama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis dėl pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, įsiteisėjo 2021 m. liepos 28 d. Vadinasi, paskutinė Konstitucinio Teismo įstatymo 65 straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte nustatyto keturių mėnesių termino diena buvo 2021 m. lapkričio 28 d., t. y. ne darbo diena (sekmadienis). Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjai prašymą Konstituciniam Teismui registruotu paštu išsiuntė 2021 m. lapkričio 29 d., t. y. pirmąją po minėtos ne darbo dienos einančią darbo dieną, konstatuotina, kad pareiškėjai nepraleido kreipimosi į Konstitucinį Teismą termino.

6. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją jis nesprensdžia teisės aktų taikymo klausimų; teisės taikymo klausimus sprendžia teismas, nagrinėjantis konkrečią bylą; nagrinėjamosiose bylose taikydami įstatymus, kitus teisės aktus, juose vartojamas sąvokas turi

aiškinti nagrinėjantys bylas teismai; pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas taip pat nesprenžia, ar teismų sprendimai neprieštarauja Konstitucijai ir (ar) įstatymams, neturi įgaliojimų peržiūrėti teismų išnagrinėtų bylų ir panaikinti (pakeisti) teismų sprendimų. Prašymai išspręsti tokius klausimus yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (*inter alia* 2021 m. birželio 23 d. sprendimas Nr. KT112-A-S103/2021, 2021 m. rugsėjo 23 d. sprendimas Nr. KT156-A-S145/2021).

7. Kaip minėta, pareiškėjai prašo ištirti, ar Konstitucijos 128 straipsnio 2 daliai neprieštarauja DK 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad valstybės valdoma įmonė, kurios turto (96 proc.) savininkė yra valstybė, nepatenka į DK 59 straipsnio išimtį.

7.1. Pareiškėjai nurodo, kad teisinis reglamentavimas, pagal kurį tam tikros valstybės valdomos įmonės nelaikomos valstybės įmonėmis, nesuderinamas su valstybės turto valdymo politika; sprendžiant, ar įmonė yra valdoma valstybės, turėtų būti nustatoma, ar ji priklauso valstybei, o ne vien atsižvelgiama į teisinę formą; aiškinimas, kad pareiškėjų nurodyta akcinė bendrovė nėra valstybės įmonė ar kitas juridinis asmuo, kurio savininkė yra valstybė, prieštarauja Konstitucijai ir faktams.

7.2. Įvertinus pareiškėjų prašymo turinį, pažymėtina, kad pareiškėjai iš esmės nesutinka su tuo, jog teismai, sprenddami dėl pareiškėjų ginčijamoje DK 59 straipsnio 1 dalyje nustatytų išimčių taikymo, valstybės įmone nelaikė pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, darbdavio – juridinio asmens, didžiąja dalimi priklausančio uždarajai akcinei bendrovei, kurios vienintelė akcininkė yra valstybė. Taigi iš esmės pareiškėjams kyla abejonių ne dėl ginčijamos DK 59 straipsnio 1 dalies nuostatų tiek, kiek nurodyta, atitikties Konstitucijai, o dėl jų aiškinimo ir taikymo teismuose sprendžiant, kurie juridiniai asmenys laikytini valstybės valdomomis įmonėmis.

7.3. Konstatuotina, kad pareiškėjai, nesutikdami su teismų sprendimuose pateiktu ginčijamo teisinio reguliavimo aiškinimu, iš esmės kelia ne DK 59 straipsnio 1 dalies nuostatų tiek, kiek nurodo, atitikties Konstitucijai, o jų taikymo teismuose klausimą.

7.4. Vadinas, ši pareiškėjų prašymo dalis yra nežinybinga Konstituciniam Teismui.

8. Pareiškėjai taip pat prašo ištirti, ar Konstitucijos 29, 50 straipsniams neprieštarauja DK 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narys gali būti atleidžiamas darbdavio valia nesant tam objektyvių pagrindų.

Pareiškėjų teigimu, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario atleidimas darbdavio valia yra diskriminuojantis, nes leidžia atleisti asmenį be pagrindo, už saviraišką, kitokią nuomonę, siekį laikytis įstatymų, pranešimus, padarytus darbuotojų, darbdavio, visuomenės interesais. Pasak pareiškėjų, jie rašytiniais įrodymais paneigė pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, objektyvių atleidimo pagrindų buvimą, taigi šis buvo atleistas dėl priklausymo darbuotojų atstovaujajam organui.

8.1. Pareiškėjų prašymo kontekste paminėtina, jog Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas su atleidimu darbdavio valia susijusias DK nuostatas, yra nurodęs, kad DK 59 straipsnio 1 dalyje nustatytu darbo sutarties nutraukimo pagrindu darbo sutartis gali būti nutraukta, kai *inter alia*

egzistuoja teisėta, pakankama priežastis (viena ar kelios), lemianti konkretaus darbdavio poreikį nutraukti darbo sutartį; priežastis nutraukti darbo sutartį DK 59 straipsnio 1 dalyje nustatytu pagrindu gali būti susijusi su darbuotojo asmeniu, jo elgesiu darbe, kvalifikacija, darbdavio padėtimi ir kt., jos pasirinkimas konkrečiu atveju yra darbdavio diskrecija, tačiau, kaip minėta, ji turi būti realiai egzistuojanti (t. y. ne tariama ar išgalvota), teisėta, pakankama, kad pagrįstų darbo sutarties nutraukimą, ir nepatenkanti tarp priežasčių, nurodytų DK 57 straipsnio 1 dalyje, 59 straipsnio 2 dalyje; darbdaviui tenka ir priežasties, kuria jis grindė darbo sutarties nutraukimą, įrodinėjimo pareiga (2020 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-199-701/2020).

8.2. Įvertinus pareiškėjų prašymo turinį, konstatuotina, kad nors pareiškėjai nurodo, jog prašo ištirti DK 59 straipsnio 1 dalies tiek, kiek nurodyta, atitiktį Konstitucijai, iš jų prašymo matyti, kad jie nesutinka su dėl pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, remiantis *inter alia* Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, priimtais teismų sprendimais ir juose nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis bei jų vertinimu, t. y. su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. birželio 26 d. nutartyje padaryta išvada, kad nėra teisinio pagrindo pripažinti, jog pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, atleidimas susijęs su jo vykdoma atstovavimo darbuotojams veikla, ar jis yra diskriminuojamas dėl jo vykdomos atstovavimo darbuotojams veiklos ar narystės profesinėje sąjungoje, taip pat su Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. sausio 6 d. sprendime ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutartyje padarytomis išvadomis, kad darbdavys pagrindė darbo sutarties su pareiškėju, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nariu, nutraukimo priežastis pagal DK 59 straipsnį, tinkamai įrodė, kodėl pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, darbas netenkina darbdavio.

8.3. Taigi pareiškėjai, nesutikdami su dėl pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) nario, priimtais teismų sprendimais, iš esmės kelia DK 59 straipsnio 1 dalies taikymo teismuose klausimą, o ne prašo ištirti jos atitiktį Konstitucijai.

8.4. Vadinas, ši pareiškėjų prašymo dalis yra nežinybinga Konstituciniam Teismui.

9. Pareiškėjai taip pat prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja DK 168 straipsnio 3 dalis (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus vadovo teisė duoti sutikimą atleisti profesinės sąjungos valdymo (tarybos) organo narį vietoj pačios profesinės sąjungos.

9.1. Pažymėtina, kad nors pareiškėjai šioje prašymo dalyje kaip jų konstitucines teises pažeidžiančius sprendimus nurodo bendrosios kompetencijos teismų sprendimus, priimtus 2021 metais, savo prašymą ištirti DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai iš esmės grindžia tais pačiais argumentais, kuriais rėmėsi 2019 m. spalio 11 d. Konstituciniam Teismui pateiktame prašyme. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2020 m. sausio 22 d. sprendimu Nr. KT8-A-S8/2020, be kita ko, atsisakė nagrinėti pareiškėjų 2019 m. spalio

11 d. pateiktą prašymą ištirti DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai kaip nežinybingą Konstituciniam Teismui, konstatavęs, kad pareiškėjai savo prašyme iš esmės kėlė dviejų įstatymų, t. y. DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymo 21 straipsnio (2013 m. birželio 13 d. redakcija) 1 dalies, nuostatų taikymo, *inter alia* galimos jų kolizijos, klausimus, o ne prašė ištirti DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, atitiktį Konstitucijai.

9.2. Taigi pareiškėjų prašymas ištirti, ar DK 168 straipsnio 3 dalis (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, neprieštaruoja Konstitucijai, kuriame pareiškėjai kelia tą patį ginčijamos normos ir Profesinių sąjungų įstatymo 21 straipsnio 1 dalies santykio, t. y. normų kolizijos klausimą, yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

10. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą, jeigu jo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

11. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjų prašymą.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 28 straipsniu, 69 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Atsisakyti nagrinėti pareiškėjų [duomenys neskelbiami] ir [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-141/2021.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Giedrė Lastauskienė

Vytautas Mizaras

Algis Norkūnas

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė